

față corespunde cel mai bine originii și răspîndirii acestei redacții a slavonei. El este însă valabil numai cînd considerăm slavona din Lituania în bloc, în indiferent care epocă de evoluție a ei¹. Examinînd însă texte din diferite perioade, observăm că unele influențe sînt mai puternice decît altele, spre deosebire de altă perioadă². În faza mai veche, predominante sînt elementele din rusă (cu slavonismele ei), elemente amestecate însă cu particularități de limbă polonă, ucraineană și bielorusă. În tipăriturile lui G. Skorina de la începutul secolului al XVI-lea³, influența cehă este mai evidentă decît în alte texte. În schimb, anumite texte ale statutelor (codice de legi în uz în Marele Cnezat Lituanian) au altă compoziție, progresiv cîștigînd teren influența limbii polone, pînă la înlocuirea completă a slavonei lituaniene. Studiind puternica influență exercitată de polonă (în materie de vocabular) asupra limbii de cancelarie din Marele Principat Lituanian, Chr. S. Stang ajunge la concluzia, pentru noi inacceptabilă, că se poate vorbi de existența unei limbi polone cu fonetică și gramatică rusă⁴. Așadar, părerea istoricului J. Lappo⁵, după care limba aceasta poate fi denumită fără nici o rezervă *lituano-rusă* (*litovsko-russkij*)⁶ este numai în parte justificată. Mai corect ar fi să-i spunem *slavonă ruso-lituaniană*, cu mențiunea că e vorba numai de una din perioadele de evoluție a slavonei în uzul cancelariei și literaturii acestui popor baltic, și anume de cea mai veche. Afirmația de mai sus se bazează pe considerentul că limba aceasta a fost o variantă a limbii ruse folosite ca limbă literară, bisericească și de cancelarie, cuprinzînd însă elemente din bielorusă, polonă, lituaniană și chiar letonă⁷. Nu este, deci, vorba de o limbă rusă propriu-zisă. Alături de lituaniană, limba aceasta era limba de stat e Marelui Ducat Lituanian⁸. Dar limba „rusă” era adoptată nu numai în actela oficiale; în ea se redactau, cum am mai spus, și opere literare propriu-zise. Deci, în ceea ce privește limba actelor oficiale, Marele Cnezat Lituanian se deosebea de Polonia. Această limbă era rusa, în varianta ei lituaniană.

Al treilea statut lituanian (1588), care prezintă nu numai importanță istorică, ci și filologico-lingvistică, apăsă limba de care ne ocupăm, amenin-

¹ Astfel, W. Kuraskiewicz (în „Rocznik Slawistyczny”, XIII, 1937, p. 39–58) face distincție între documentele emantate în cancelaria lituaniană de la mijlocul secolului al XIV-lea pînă la 1480 și cele apărute după această dată pînă la mijlocul secolului al XVII-lea, cînd limba și grafia lituaniană se normalizează sub influență polonă.

² Tipărituri care atestă unele din particularitățile fonetice ale limbii bieloruse, cum ar fi: *ahania, cekania, dsekania, velarizarea lui r* etc. Cf. N.A. Kondrašov, *Slavjanskije jazyki*, ed. a II-a, Moscova, 1962, p. 117.

³ Vezi *Die westrussische Kanzleisprache des Grossfürtentums Litauen*, Oslo, 1935, p. 121.

⁴ Cf. J. Lappo, *1588 metų Lietuvos Statutas (Litovskij Statut 1588 goda)*, vol. II, partea a II-a, Kaunas, 1936, p. 355–356.

⁵ Această denumire a fost pusă în circulație, la 1826, de P.I. Keppen. În lucrarea sa *Belorusy*, vol. I, Varșovia, 1903, p. 406 și urm., E.F. Karskij nu este de acord cu acest termen. În legătură cu alte denumiri (*drevnerusskij, zapadnorusskij, drevnezapadnorusskij și litovko-russkij*) vezi E.F. Karskij, *op. cit.*, p. 406–422.

⁶ Cf. J. Lappo, *op. cit.* Date sumare în legătură cu limba acestui codex se găsesc în vol. I, partea a II-a, p. 329–363. O caracterizare a elementelor lituaniene din această limbă a dat K. Jablonskis, *Lietuviški žodžiai senosios lietuovs raštinių kalboje*, Kaunas, 1941.

⁷ Vezi A. Anuškin, *Vo slavnom meste Vilenskom (Očerki iz istorii knigopečatanija)*, Moscova, 1962, p. 5.